

ข้อเสนอมาตรการเพื่อแก้ปัญหาขยะมูลฝอยบนบกและขยะในทะเล

โดย สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและภาควิชาการ

วันที่ 3 มีนาคม 2560

จากเหตุการณ์แพขยะที่พบในทะเลบริเวณจังหวัดชุมพรและอีกหลายจังหวัดในภาคใต้ที่สะท้อนวิกฤติปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศไทยที่ลุกลามจากแผ่นดินสู่ทะเลและประเทศไทยยังถูกจัดอันดับที่ 6 ของประเทศที่ทิ้งขยะพลาสติกลงมหาสมุทรมากที่สุดในโลก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนำโดยสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อมจึงได้จัดเสวนาวิชาการ เรื่อง “วิกฤตขยะบนบกสู่แพขยะในทะเล: จะแก้อย่างไร” เมื่อวันศุกร์ที่ 3 มีนาคม 2560 ณ อาคารสถาบัน 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผู้จัดงานได้เชิญวิทยากรนักวิชาการและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยบนบกและในทะเลของประเทศไทยและมาตรการแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเน้นบทบาทของภาคต่างๆ ประมวลเป็นข้อเสนอเชิงมาตรการ ดังต่อไปนี้

ขยะในทะเล

1. กำหนดมาตรการการจัดการขยะทะเล โดยควบคุมการทำกิจกรรมบริเวณชายฝั่ง เช่น การทำประมง การท่องเที่ยว การเดินเรือ และการขนถ่ายสินค้ากลางทะเล ไม่ให้มีการทิ้งขยะมูลฝอยลงในทะเล ให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดสำหรับผู้ฝ่าฝืน
2. เร่งดำเนินการตามมาตรการแก้ไขปัญหาขยะทะเลในระยะยาวที่เสนอโดยสมาคมวิทยาศาสตร์ทางทะเลแห่งประเทศไทย ได้แก่
 - (1) บูรณาการแก้ไขปัญหามลพิษบนบกและพื้นที่ชายฝั่งโดยขยะทะเลประเภทขยะพลาสติกและไมโครพลาสติกเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องร่วมกันแก้ไข
 - (2) ลดขยะพลาสติกที่ต้นทางโดยใช้มาตรการที่เหมาะสม เช่น การขายถุงพลาสติก โดยทำในพื้นที่นำร่องเช่น จังหวัดชายฝั่งและในเขตอนุรักษ์ทางทะเล
 - (3) จัดทำจังหวัดนำร่องในการจัดการปัญหาขยะทะเลทั้งการศึกษาวิจัย ประเมินแหล่งที่มาของขยะทะเล มาตรการลดขยะทะเลโดยเสนอให้จังหวัดระยองเป็นจังหวัดนำร่อง
 - (4) จัดตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและมาตรการที่เหมาะสมในระยะยาว ผ่านคณะอนุกรรมการด้านทรัพยากรทางทะเล
3. กำหนดมาตรการจำกัดจำนวนที่พักตากอากาศในบางพื้นที่และต้องมีการคำนวณศักยภาพในการรองรับ (carrying capacity) และความสามารถของระบบจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังเช่นที่เกาะเต่า เกาะสมุย
4. กำหนดระเบียบเฉพาะว่าด้วยการจัดการขยะมูลฝอย โดยเฉพาะพื้นที่ท่องเที่ยวที่เป็นเกาะ และออกข้อบัญญัติท้องถิ่นในจัดเก็บค่าจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยว โดยออกกฎระเบียบห้ามนำบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ยากเข้าพื้นที่ (เช่น โฟม) ควบคู่กับมาตรการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการในพื้นที่ใช้ผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ง่ายแทน
5. ผลักดันให้เป็นวาระเร่งด่วนในระดับอาเซียน เพื่อหามาตรการแก้ปัญหาร่วมกันโดยเฉพาะประเทศที่ถูกจัดอันดับประเทศที่ปล่อยขยะพลาสติกลงทะเลมากที่สุดในลำดับต้นๆ เช่นเดียวกับไทย ได้แก่ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และมาเลเซีย

ขยะบบก

1. มาตรการระยะสั้น

1. **ทุกภาคส่วนนำโดยภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทย ไร้ขยะ” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” ระยะ 1 ปี (พ.ศ. 2559 – 2560) ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 – 2564 ดำเนินมาตรการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย โดยเริ่มจากหน่วยงานราชการ โรงเรียน และสถานศึกษา สถานประกอบการภาคเอกชน (ตลาด ห้างสรรพสินค้า สถานีบริการน้ำมัน โรงแรม ร้านอาหาร) รวมทั้งศาสนสถาน ทั้งนี้ ให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่จะให้ความรู้ภาคส่วนต่างๆ ในการลดและแยกขยะ
2. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**โดยเฉพาะกรุงเทพมหานครออกข้อกำหนดของท้องถิ่นให้สถานประกอบการ โดยเฉพาะห้างสรรพสินค้า ร้านอาหารให้งดใช้โฟมบรรจุอาหารและให้มีการแยกขยะเพื่อลดปริมาณขยะเหลือทิ้ง โดยส่งเสริมให้มีการนำขยะเศษอาหารไปใช้ประโยชน์ เช่นขายให้เกษตรกร การทำปุ๋ยหมักน้ำหมัก (นอกเหนือจากขยะรีไซเคิลที่มีการคัดแยกเพื่อขายอยู่แล้ว) (อาศัยมาตรา 34/3 ตามพ.ร.บ.รักษาความสะอาดฯ พ.ศ. 2560¹) เพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมเก็บขนและกำจัดโดยกำหนดตามปริมาณที่ทิ้งเพื่อกระตุ้นให้แหล่งกำเนิดลดและแยกขยะ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการออกข้อกำหนดท้องถิ่นให้บ้านเรือนและอาคารที่พักอาศัยที่สร้างใหม่ต้องติดตั้งระบบย่อยเศษอาหารหรือระบบทำปุ๋ยหมัก
3. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**เพิ่มการรณรงค์และใช้มาตรการทางกฎหมายที่เข้มงวดสำหรับบ้านเรือนและสถานประกอบการที่ตั้งริมคลองและริมแม่น้ำ ห้ามทิ้งขยะลงแหล่งน้ำโดยเด็ดขาด หากพบ จับปรับทันที (ตามพ.ร.บ. รักษาความสะอาดฯ)
4. **กระทรวงศึกษา**จัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนในการพัฒนาระบบการจัดการขยะภายในโรงเรียนและเพิ่มเนื้อหาการเรียนการสอนเรื่องการลดและแยกขยะที่นำไปสู่การบริโภคอย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากการจัดอบรมครูให้ความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงศึกษา (หรือโรงเรียน) ปรับปรุงคู่มือและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาโดยให้เพิ่มเติมข้อมูลผลกระทบจากขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นบนบกและในทะเลที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและเพิ่มความเสี่ยงต่อห่วงโซ่อาหารของมนุษย์ รวมทั้งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้นักเรียนและครอบครัวมีส่วนร่วมในการลดและแยกขยะ
5. **กระทรวงศึกษา**จัดสรรงบประมาณให้กับวัดที่มีความสนใจในการพัฒนาระบบการจัดการขยะภายในวัดและชุมชนใกล้เคียง โดยเฉพาะวัดหรือโรงเรียนที่มีการสอนนิกกรรมหรือบาลีในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เริ่มจากการจัดอบรมพระและสามเณรให้มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงศึกษา (หรือโรงเรียน) และ/หรือกระทรวงวัฒนธรรมปรับปรุงคู่มือและสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมโดยให้เพิ่มเติมข้อมูลผลกระทบของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นบนบกและในทะเลที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและเพิ่มความเสี่ยงต่อห่วงโซ่อาหารของมนุษย์ รวมทั้งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรเป็นผู้นำการตักบาตรที่ลดการใช้ถุงพลาสติก
6. **กระทรวงศึกษา**จัดสรรงบประมาณให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่เสนอแผนหรือโครงการลดและแยกขยะที่ดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อให้เป็นผู้นำสังคมและเป็นต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยให้กับหน่วยงานอื่นๆ และสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน ทั้งนี้ ควรกำหนดเป้าหมายการสนับสนุนและสร้างความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาอย่างน้อย 10 แห่งต่อปี (งบประมาณปีแรกอาจมาจากกระทรวงฯ ไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาทต่อแห่งและให้สถาบันอุดมศึกษาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในปีต่อไป)

¹ มาตรา 34/3 (1) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยในสถานที่เอกชนที่เปิดให้ประชาชนเข้าไปได้ (2) กำหนดวิธีการคัดแยก เก็บ ขนและกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย

7. **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ออกมาตรการรณรงค์เพื่อลด ละ เลิกการใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของไมโครบีดส์ (Microbeads) ที่ทำจากพลาสติกโดยผลักดันให้ภาคเอกชนเลิกผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของไมโครบีดส์
8. **สถาบันอุดมศึกษา** เร่งศึกษาวิจัยแหล่งที่มาและปริมาณของแพขยะในทะเล เปรียบเทียบกับข้อมูลต่างประเทศ ผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความเสี่ยงต่อห่วงโซ่อาหาร รวมทั้งศึกษาวิจัยการนำขยะประเภทต่างๆ มาใช้ประโยชน์และเทคโนโลยีการจัดการขยะอินทรีย์โดยเฉพาะขยะเศษอาหาร รวมทั้งหน่วยงานสนับสนุนการวิจัยควรให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาขยะมูลฝอยของประเทศและพื้นที่นาร่อง มาตรการภาษีและมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ระบบมัดจำคืนเงิน การทดลองมาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจัดการขยะตามปริมาณที่ทิ้ง (pay as you throw) ในพื้นที่นาร่อง รวมทั้งงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่เปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ-สังคม-สิ่งแวดล้อมระหว่างการทำโครงการลดและคัดแยกที่ต้นทางกับโครงการกำจัดขยะที่ปลายทาง เพื่อนำไปสู่การดำเนินโครงการจัดการขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่²
9. **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ควรเร่งผลักดันให้ทุกภาคีดำเนินโครงการ**จัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (green procurement)** โดยขยายขอบเขตผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มขึ้นโดยเพิ่มรายการสินค้าและบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายง่าย-เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งกำหนดเกณฑ์ขั้นต่ำของวัสดุรีไซเคิลที่ต้องนำมาใช้ในการผลิต (เช่น ผลิตภัณฑ์ ก. ต้องผลิตจากพลาสติกที่มีส่วนผสมของพลาสติกรีไซเคิลไม่น้อยกว่าร้อยละ 20)
10. **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ทำการประเมินผลสำเร็จของการแยกขยะเป็นประเภทต่างๆ ในปัจจุบันว่าผู้ปฏิบัติทำได้ง่ายอย่างไร ปลายทางนำไปใช้ประโยชน์ได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ อาจจะมีการพิจารณาการแยกขยะตามการใช้ประโยชน์จริงๆ เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง เพื่อง่ายต่อการปฏิบัติจริง และเปรียบเทียบผลสำเร็จกับวิธีแยกแบบเดิม ทั้งนี้ ขยะที่เป็นอันตรายเช่น ขยะอิเล็กทรอนิกส์และขยะติดเชื้อต้องมีการจัดการอย่างจริงจังตามหลักการ ทั้งนี้ อาจจะมีการทดลองการแยกขยะแห้ง เปียก กับเขตพื้นที่ที่มีการใช้เตาเผาขยะอยู่ เช่นในจังหวัดภูเก็ตหรือเขตหนองแขม
11. **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับกระทรวงมหาดไทย** จัดให้มีการศึกษาและเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการจัดการขยะ โดยคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ต้นทุน ปริมาณ สภาพวัตถุประสงค์และความเป็นไปได้ทางเศรษฐศาสตร์และสังคม เพื่อเป็นแนวทางกลางในการช่วยตัดสินใจในการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมให้กับประเทศในอนาคต โดยงานศึกษานี้จะต้องดำเนินการโดยบริษัทที่ปรึกษาที่ไม่มีส่วนได้เสียกับเจ้าของเทคโนโลยีกำจัดขยะหรือเจ้าของเงินทุน ทั้งนี้ **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องนำผลการศึกษาไปใช้ในการจัดทำข้อเสนอโครงการจัดการขยะและพื้นที่ที่เสนอจะต้องมีการดำเนินโครงการรณรงค์และพัฒนาระบบการคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดอย่างต่อเนื่อง** นอกจากนี้ **ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหลุมฝังกลบหรือบ่อขยะต้องมีการนำขยะพลาสติกที่สะสมขึ้นมาใช้ประโยชน์โดยเน้นการรีไซเคิลเป็นวัสดุก่อนที่จะนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงทดแทน**
12. **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** จัดทำมาตรฐานของปุ๋ยอินทรีย์จากขยะ ให้มีระดับที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1) เกรด “ดีมาก” ทำจากขยะอินทรีย์ที่ไม่มีสารปนเปื้อนพลาสติก แก้ว 2) เกรด “ดี” จากขยะชุมชนปนเปื้อนน้อย 3) เกรด “ปานกลาง” ทำจากขยะชุมชนที่มีการปนเปื้อนอยู่ในเกณฑ์ที่รับได้ ทั้งนี้ ปุ๋ยเกรดต่างๆ จะสามารถใช้ได้กับพืชประเภทแตกต่างกัน
13. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** จัดระเบียบและยกระดับการดำเนินงานของ**ชาเล้ง ร้านค้าของเก่าและเครือข่ายรีไซเคิล** ให้มีการดำเนินงานอย่างถูกต้อง ปลอดภัยเพื่อสนับสนุนการแยกขยะเพื่อรีไซเคิลในพื้นที่
14. **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม สผ. และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)** ควรสนับสนุนมูลนิธิหรือองค์กรภาคประชาสังคมให้เป็นภาคีในการรณรงค์เรื่องการลดและแยกขยะในชุมชน/หมู่บ้านและในหน่วยงานต่างๆ โดยกรมควบคุมมลพิษ

² ดังเช่น กรณียอบต. เมืองพาน จ. เชียงรายที่เน้นการลงทุนในโครงการรณรงค์ให้ครัวเรือนและสถานประกอบการลดและคัดแยกขยะ ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการส่งขยะไปกำจัด จากเดิม 250,000 บาทต่อเดือน เหลือเพียง 75,000 บาทต่อเดือน (มงคลกร ศรีวิชัย, 2558)

และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมพัฒนาเว็บไซต์กลางเรื่องการลดและคัดแยกขยะ โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและภาคที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการดำเนินโครงการลดและคัดแยกขยะ

15. **กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับภาคีสื่อมวลชน**ทุกแขนงรณรงค์เรื่องการลดและแยกขยะและการบริโภคที่ยั่งยืน (ลดการใช้พลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง) อย่างต่อเนื่องให้กลายเป็นกระแสสังคม (เพื่อสร้างบรรทัดฐานในการลดและแยกขยะ) และให้รางวัลและยกย่องชมเชยสื่อมวลชนที่ขับเคลื่อนเรื่องนี้ได้อย่างจริงจัง

2. มาตรการระยะยาว

1. **กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงพาณิชย์**ออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อห้ามผลิต นำเข้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมของไมโครบีดส์ (Microbeads) ที่ทำจากพลาสติก³ และวางมาตรการแก้ไขปัญหาไมโครไฟเบอร์ (Microfiber)
2. **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** เร่งผลักดันร่าง พ.ร.บ. ส่งเสริมการลดและนำของเสียมาใช้ประโยชน์ พ.ศ. (รวมทั้งร่างกฎหมายบริหารจัดการขยะซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นหน่วยงานเจ้าภาพในการยกร่างร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง) โดยสาระสำคัญของร่างกฎหมาย ควรกำหนดมาตรการดังต่อไปนี้
 - กำหนดหน้าที่พลเมืองในการลดและแยกขยะ
 - กำหนดหน้าที่ของผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายในการจัดระบบเรียกคืนบรรจุภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้แล้วตามหลักการ “ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต” (Extended Producer Responsibility)
 - มาตรการมัดจำคืนเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์และซากผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น ขวดพลาสติก กล่อง UHT หลอดไฟ แบตเตอรี่แห้ง ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ยางรถยนต์ เป็นต้น
 - มาตรการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจัดการขยะตามปริมาณที่ทิ้ง (pay as you throw) (เช่น xx บาทต่อกิโลกรัมหรือต่อถุงที่ อปท.กำหนด) เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนแยกขยะ (ยิ่งทิ้งน้อย ยิ่งจ่ายน้อย) โดยเพิ่มบทบัญญัติให้เจ้าหน้าที่สามารถลงโทษผู้ที่ไม่จ่ายค่าธรรมเนียมเก็บขนขยะและไม่แยกขยะ โดยไม่เก็บขยะได้ โดยไม่ถือเป็นการผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ รวมทั้งกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนกรณีที่มีการฝ่าฝืนและเพิ่มรางวัลนำจับผู้ทิ้งขยะ โดยปรับกระบวนการจับปรับให้ง่าย (ให้คล้ายๆ กับการปรับผู้ที่ขับรถฝ่าไฟแดง)

3. มาตรการลดขยะพลาสติกที่ต้นทาง (แบบไม่รอร่างกฎหมายใหม่)

ถุงพลาสติก

เสนอให้ทำ MOU ระหว่างภาครัฐและผู้ประกอบการห้างสรรพสินค้าและร้านสะดวกซื้อเรื่องการงดแจกถุงพลาสติกและขายถุงพลาสติก โดยให้นำส่งเงินค่าถุงพลาสติกเข้ากองทุนหรือบัญชีที่จัดตั้งขึ้นโดยมีการตั้งคณะกรรมการบริหารเงินทุนที่มาจากรัฐและภาคเอกชน

ทั้งนี้ สิ่งสำคัญของการดำเนินมาตรการขายถุงพลาสติก คือ **ความตระหนักของประชาชนและนักท่องเที่ยวต่อปัญหาขยะพลาสติก** จึงเสนอให้ดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน ดังนี้

- **ระยะแรก (ระยะปรับตัว)** เริ่มจากการงดแจกถุงพลาสติกเมื่อซื้อของน้อยชิ้น (1-2 ชิ้น) โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหนังสือเวียนผู้ประกอบการทุกราย และกำหนดวันดีเดย์เริ่มพร้อมกัน (เช่น วันที่ 5 มิถุนายนซึ่งเป็นวันสิ่งแวดล้อมโลก) จากนั้น ผู้ประกอบการรณรงค์เรื่องผลกระทบของถุงพลาสติกอย่างเข้มข้นผ่านสื่อโปสเตอร์และเสียงประชาสัมพันธ์ภายในร้าน/ห้าง รวมทั้งการรณรงค์ผ่านสื่อวิทยุและโทรทัศน์ รวมทั้งสื่อสังคมออนไลน์

³ สหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายว่าด้วยแหล่งน้ำที่ปราศจากไมโครบีดส์ (Microbead-Free Waters Act 2015) แล้วในปีค.ศ. 2015

- **ระยะที่สอง** งดแจกถุงพลาสติก เปลี่ยนเป็นการขายถุงพลาสติก (เช่น 2 บาทต่อถุง) **โดยอาจเริ่มในจังหวัดพื้นที่ชายฝั่งทะเลและพื้นที่เกาะ** โดยจะต้องมีการประกาศและกำหนดวันดีเดย์งดแจกถุงพลาสติกฟรีให้ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 2 เดือน กำหนดวันดีเดย์ในวันสำคัญ เช่น วันที่ 5 ธันวาคม ทำความดีถวายในหลวงรัชกาลที่ 9 เป็นต้น ในช่วงแรก ร้านค้าควรจัดโปรโมชั่น เช่น ซื้อครบ 300 บาท แจกถุงผ้า/ถุงสปีนบอนด์เพื่อสนับสนุนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

สำหรับร้านค้ารายย่อย (ร้านค้าในตลาด, ริมนน) ซึ่งยากที่จะเข้าร่วมมาตรการขายถุงพลาสติก ควรใช้**มาตรการทางภาษี (ภาษีสรรพสามิต)** เพื่อให้ราคาตลาดของบรรจุภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการลดการแจกบรรจุภัณฑ์อย่างฟุ่มเฟือย โดยเสนอให้จัดเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ ถุงพลาสติกเน้นถุงหูหิ้วที่มีขนาดบาง (เสริมด้วยมาตรการห้ามผลิตถุงหิ้วแก้วกาแฟที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ไม่สามารถนำมาใช้ซ้ำได้) โฟมบรรจุอาหาร หลอดพลาสติก เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดเก็บภาษีจะช่วยให้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถแข่งขันในตลาดได้มากขึ้นและจูงใจให้ร้านค้าเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์ทางเลือกมากขึ้น

โฟมบรรจุอาหาร

นอกจากถุงพลาสติกแล้ว ยังมีพลาสติกประเภทโฟมที่ย่อยสลายได้ยากและมีความเสี่ยงต่อสุขภาพ ทั้งนี้ มาตรการที่เสนออันดับแรก คือ มาตรการห้ามผลิตโฟมบรรจุอาหาร แต่หากมาตรการห้ามผลิตทำได้ยากในทางปฏิบัติ เสนอให้ดำเนิน**มาตรการห้ามใช้โฟมในองค์กร** โดยให้หน่วยงานราชการทุกแห่ง (รวมทั้งโรงเรียน สถาบันอุดมศึกษา โรงแรม โรงพยาบาล) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการเอกชน เช่น ห้างสรรพสินค้า และที่เป็นเจ้าของพื้นที่เช่าตลาดสดและตลาดนัดออกนโยบายและกำหนดให้ร้านค้าในพื้นที่ของหน่วยงานของตนปลอดโฟมบรรจุอาหาร
